

Loslaten of vasthouden

3 september 2017

Voorgangers: Ad de Gruijter (overweging) en Hans Opschoor

Lezingen

Marcus 9, 2-9 (NBV vertaling)

Zes dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en Johannes met zich mee een hoge berg op, waar ze helemaal alleen waren. Voor hun ogen veranderde hij van gedaante, zijn kleren gingen helder wit glanzen, zo wit als geen enkele wolwasser op aarde voor elkaar zou kunnen krijgen. Toen verscheen Elia aan hen, samen met Mozes, en ze spraken met Jezus. Petrus nam het woord en zei tegen Jezus: 'Rabbi, het is goed dat wij hier zijn; laten we drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia.' Hij wist niet goed wat hij moest zeggen, want ze waren door schrik overweldigd. Toen viel de schaduw van een wolk over hen, en uit de wolk klonk een stem: 'Dit is mijn geliefde Zoon, luister naar hem!' Ze keken om zich heen en zagen opeens niemand meer, behalve Jezus, die nog bij hen stond. Toen ze de berg afdaalden, zei hij tegen hen dat ze aan niemand mochten vertellen wat ze hadden gezien voordat de Mensenzoon uit de dood zou zijn opgestaan.

Verhaal uit de traditie van het zenboeddhisme

Twee monniken kwamen tijdens hun pelgrimstocht bij een doorwaadbare plaats in een rivier. Aan de oever stond een beeldschoon meisje. Ze durfde de rivier niet over te steken omdat die door zware regenval verraderlijk hoog stond. De ene monnik keek gauw de andere kant op, maar de andere tilde het meisje zonder aarzelen en zonder iets te zeggen op en droeg haar naar de andere kant van het water. Op de tegenoverliggende oever zette hij het meisje voorzichtig weer op haar eigen voeten. De twee monniken zetten hun reis zwijgend voort. Er verstreek een half uur, twee uur. Toen kon de monnik die alleen de rivier had overgestoken het niet meer houden en vroeg: 'Wat haalde jij je nou eigenlijk in je hoofd? Weet je dan niet dat je meerdere kloosterregels hebt overtreden? Hoe kon je dat prachtige meisje alleen al aankijken, laat staan aanraken en haar naar de andere oever dragen?' De beschuldigde antwoordde rustig: 'Broeder, ik heb dat meisje aan de oever van de rivier achtergelaten. Draag jij haar nog steeds bij je?'

Overweging

'Ik klamp mij vast aan jou, of je wil(t) of niet.' De partituur raadt ons aan: 'veel herhalen'. Ik zie een klein kind voor me dat zich vastklampt aan moeder bijvoorbeeld als onbekenden op bezoek komen. De kleine klampt zich vast aan de veiligheid die moeder biedt. Wij, geen kleine kinderen meer, klampen ons ook wel vast aan iemand, aan elkaar, zeker op momenten waarop je het nodig hebt... dat er dan iemand is voor jou wanneer je 'red mij, red mij roept, of zoiets als heb mij lief.'

Er zijn veel goede redenen om elkaar vast te houden,..... er zijn ook redenen om los te laten...!

Over het kind dat zich vastklampt aan moeder, aan vader, over álle mensenkinderen eigenlijk, schrijft de Libanese dichter-schrijver Khalil Gibran:

‘...hoewel zij bij je zijn, behoren ze je niet toe.

Je mag hun lichamen huisvesten, maar niet hun zielen,
want hun zielen toeven in het huis van morgen,
dat jij niet bezoeken kunt, zelfs niet in je dromen.’

Je laat de kinderen los en zij klampen zich niet langer vast aan jou...dit loslaten wordt een ander vasthouden.

Zoals je ook de God uit je kinderjaren wellicht hebt losgelaten omdat het beeld van toen, het geloven van toen niet langer levend tot je spreekt vandaag.... dit loslaten kán een ander vasthouden worden.

Wie is de Eeuwige en wat is geloven nú voor jou?

We laten veel opvattingen en overtuigingen uit ons verleden los – soms gebeurt het zonder dat je er erg in hebt– en je komt uit bij een ander, nieuw vasthouden.

We hebben ook weet van niet zo vanzelfsprekend, onvermijdelijk en zelfs pijnlijk loslaten van elkaar, wanneer mensen hun familie, vrienden, huis en haard moeten ontvluchten wanneer ze hun leven niet meer zeker zijn in oorlogsgebied, wanneer je als partners uit elkaar groeit en je uiteindelijk los bent geraakt van elkaar, als alles wat je dierbaar is je ontvalt of je wordt ontnomen, wanneer je je liefste lief moet loslaten en prijs moet geven aan de dood.

‘Ik ben zo bang dat je strakjes verdwijnt, ik zou je het liefste in een doosje willen doen en je bewaren, heel goed bewaren.’ [Annie M.G. Schmidt].

Wie en wat zou ik willen bewaren, vasthouden en waarvan zou ik los willen komen?

In het verhaal van de twee monniken zegt de een tegen de ander: ‘Broeder, ik heb dat meisje aan de oever van de rivier achtergelaten. Draag jij haar nog steeds bij je?’

Na twee uur is een van de monniken in gedachten nog steeds bezig met het meisje dat door zijn medebroeder de rivier over geholpen is. Hij kan het maar niet loslaten.

En dat terwijl het Boeddhisme ons juist stimuleert en oefent in los-laten.

Allerlei vormen van lijden waaronder ook stress, spanning, ontevredenheid, mateloosheid, komen in die Boeddhistische gedachtegang voort uit onze verlangens en begeerten en uit allerlei prikkels die dat voeden. Die hebben ons in de tang, zij houden ons gevangen.

Los-laten verzacht ons lijden en dan kunnen we beter aanvaarden datgene wat is zoals het nu eenmaal is. Dat lijkt nog niet zo makkelijk in een samenleving waarin we in een steeds sneller tempo leven (sommigen houden het tempo niet bij), een samenleving die ons almaar stimuleert uit te zijn op groei, meer consumptie, meer bezit, en ..... om grip op het leven te krijgen.

Vasthouden lijkt dan toch eerder gecultiveerd dan loslaten.

Loslaten is niet zo makkelijk, niet voor die ene monnik met dat meisje ‘tussen zijn oren’ en ook niet voor de leerlingen van Jezus die op de berg Tabor zo’n overweldigende, indrukwekkende topervaring beleven [Marcus 9, 2-9].

Petrus stelt voor om drie tenten op te slaan, één voor Jezus, één voor Mozes en één voor Elia. Hij wil dit moment, deze ervaring vasthouden!

We herkennen dat wel. Na een prachtig concert gaan we staan en applaudisseren lang en hard in de hoop dat de dirigent besluit nog een toegift te geven. Dat het wat langer duren mag.

Je zou die mooie vakantie die je met elkaar doorbracht en waarvan je zo genoot je weer levendig voor de geest willen halen. Je bekijkt de foto’s en je zegt tegen elkaar “Weet je nog?” Het is weer even dichtbij, zo lijkt het.

Drie tenten bouwen om dat moment vast te houden? Petrus ‘wist niet goed wat hij moest zeggen’ lezen we en in het Lucasevangelie staat zelfs: ‘Hij wist niet wat hij zei’ [Lucas 9, 33c]. Met andere woorden: Hij snapte er niks van.

De leerlingen mochten ‘aan niemand vertellen wat ze hadden gezien voordat de Mensenzoon uit de dood zou zijn opgestaan.’ Dat zinnetje aan het slot staat er niet voor niks.

Na deze topervaring dalen ze weer af van de berg het dal in naar de alledaagsheid. Zullen we zeggen: daar waar wij nu ook zijn?

Maar die indrukwekkende ervaring nemen ze wel mee. Indrukwekkende ervaringen doen iets met je. Ze kunnen zelfs een wending aan je leven geven.

Een van onze koorleden heeft op één dag drie maal de Mont Ventoux in Frankrijk met de fiets beklommen. Eenmaal boven en vooral de derde keer moet die topprestatie een groot gevoel van voldoening hebben opgeleverd. Maar wat een training ging er aan vooraf en uiteindelijk wordt de top van de berg weer verlaten. De herinnering aan die ervaring en de voldoening blijven.

In Bijbelverhalen gebeurt op de top van een berg iets indrukwekkends iets essentieels.

Op de berg Tabor is Jezus in gesprek met Mozes en Elia.

Mozes had twee bergervaringen. Op de berg Horeb ontvangt hij de tien woorden [Exodus 19,1-20] en op de berg Nebo laat de Eeuwige hem het beloofde land zien waarin hij zelf niet zal binnengaan. Hij sterft er en zijn graf is nimmer gevonden [Deut. 34, 1-7].

En Jezus is in gesprek met Elia de profeet. Ook hij had een bergervaring op de berg Horeb, een godservaring [I Kon. 11-12]. Later wordt hij opgenomen in de hemel [2. Kon. 2, 8-14].

Jezus is op de berg Tabor in gesprek met beiden waarna hij afdaalt. Weerstand zal hem ten deel vallen op de weg die hij gaat. Zijn weg zal uiteindelijk leiden naar Golgotha, vanwege zijn vasthoudendheid aan wat hem goed en heilig was. Een leeg graf rest na Pasen.

Mozes de wetgever en bevrijder, Elia de profeet en Jezus die Verlosser wordt genoemd, in samenspraak op de berg. Alle drie 'geroepen' of voorzegd. Hoe vast te houden aan zo'n levensproject? Waar haal je de kracht vandaan?

'Dit is mijn geliefde Zoon, luister naar hem!' [Marcus 9, 7b], klinkt nog een stem uit de hemel wanneer het visioen voorbij is. Zou het die erkenning en de liefde zijn waardoor je vast kunt houden?

Petrus wist inderdaad niet - nog niet - wat hij zei. Vasthouden? Loslaten?

Het brengt mij terug bij het verhaal van de twee monniken.

Het Boeddhisme moedigt ons aan ons te bevrijden van het lijden veroorzaakt door onze begeerten, verlangens en allerlei prikkels.

In een westerse wat lichtere variant heet het dan: laat los wat je beklemmt en dwars zit, laat los wat stress oplevert, volg je gevoel, je hart. Ontspan jezelf en kom tot rust. Laat los! Een soort therapie eigenlijk.

Nuttige aanbevelingen in een samenleving met zoveel impulsen en waarin we steeds sneller leven. Hoe tot rust te komen?

Maar loslaten om uit te komen bij een individueel 'feel-good', is niet waar het Boeddhisme voor staat. Zoals ook de joods-christelijke traditie niet staat voor het vasthouden van individuele topervaringen [door drie tenten te bouwen], maar om de betekenis van die topervaring te verstaan in de afdaling naar de alledaagse werkelijkheid.

In onze alledaagse werkelijkheid zijn we op elkaar aangewezen om elkaar vast te houden, ...voor een veilige oversteek als het water tot aan de lippen staat en wanneer jij roept:

'Ik klamp mij vast aan jou, of je wil(t) of niet.'

'ik zal red mij, red mij roepen, of zoiets als heb mij lief.'

Gebeurt, wie weet, ooit, wat wij zongen voorafgaand aan het verhaal van de twee monniken [Lied Korenveld]:

'niet gisteren niet morgen,

ik hoef alleen maar voor dit nu te zorgen,

heel zachtjes al het andere laten gaan.'

Ad de Gruijter 3-9-2017